

Oponentský posudek bakalářské práce

Eliška Bubíková: Pojetí konfirmace v Českobratrské církvi evangelické

Těžisko práce je v pojetí konfirmace v ČCE, ale nechybí na počátku práce ve vší stručnosti podané „dějinné pozadí konfirmace“ (13-21), které je pro dané téma významné. Neboť představuje např. proměnu svátostného charakteru konfirmace, resp. biřmování k pojetí jinému. A zápas o tato jiná pojetí představuje autorka velmi čtivým způsobem ve své práci na příkladu ČCE od jejího vzniku v roce 1918.

Autorka uvádí čtyři základní prvky či aspekty konfirmace, jak se v dějinách vyvinuly: katecheze, vyznání víry, admise k večeři Páně a epikleze (např. 12). A pak dále pojednává o tom, jak se tyto aspekty uplatňovaly a pojetí konfirmace se proměňovalo a rostlo, a to na základě konfirmačních příruček, článků v tisku a bohoslužebných knih. Právě tyto rozhodujícím způsobem formulují pojetí. Proto nechybí poznámky směrem k tvorbě případné nové agendy ČCE. Práce si neklade za cíl zjišťovat, například prostřednictvím empirického zkoumání, jaké je většinové pojetí konfirmace v ČCE, resp. jaká převládá praxe v současnosti. K tomu využívá starší diplomové práce z roku 2002 (str. 46n) a referuje o jejich výsledcích.

Všímá si, že od 50. let se klade důraz na společenství sboru a církve, nikoli na individuálně laděnou rodinnou slavnost. Zmiňuje důraz na souvislost s účastí konfirmandů na bohoslužbách (41), nejen na práci a životě „mládeže“ (40). Užitek z bohoslužeb, kázání a večeře Páně a účast na tomto životě sboru, je cílem konfirmace podle J. Smolíka (41). Závěrem však přesto autorka konstatuje „přesun pozornosti od společenství k jednotlivci“ (53). Jak tuto skutečnost hodnotí a jak jí rozumět, je možno přenechat rozhovoru při obhajobě.

Dějiny konfirmace provází otázka, zda konfirmandi se mají něco učit a odříkávat z paměti, aniž tomu všemu dostatečně rozumí, vyslovovat osobní vyznání či vyslovovat nějaké sliby („upřímnost“ vyznání se stane předmětem diskusí, 41n). Je zřejmé, že postupem doby se od podobné praxe čím dál více ustupuje. To ostatně ukazuje autorka velmi pěkným shrnutím diskuse v 50. letech (46), když konstatuje ústup od konfirmačních slibů směrem k podržení katechetické složky i vyznání. Jakkoli v práci nechybí osobní názor, když zdůrazní misijní aspekt konfirmace a konfirmaci jako „přechodový rituál“ (49), jakýsi osobní postoj k uvedené diskusi, reflexe situace a tématu by mohlo být i více. Ale to se může objevit u obhajoby.

Jindy naopak toto osobní hodnocení klade otázky. Např. u Katechismu '88 konstatuje „vyznaváčské pojetí“, protože vychází ze struktury Apoštolského vyznání. Přiznává katechismu i „osobní existenciální rovinu“ (36). Ale lze říci, že právě tato rovina „posiluje vyznaváčské pojetí konfirmace“? Oponent nedokáže říci, zda měl M. Hájek na mysli konfirmandy při přípravě katechismu. V každém případě mu šlo o vyznaváčství. Řada otázek, resp. odpovědí je formulována jako vyznání („Věřím, že...“). Avšak řada otázek a odpovědí nese zřetelně jak katechetický, tak rovněž pastorační charakter. Mnohdy se zdá, že Hájkovy formulace se pokoušejí, aby se katechismus opět zařadil mezi literaturu nikoli primárně katecheticko-vyznaváčskou, ale útěšnou, jak to měli na mysli reformátoři.

Podobně mírně zkratkovitým se zdá tvrzení, že sešity s názvem „Otázky a odpovědi“ chápou konfirmaci jako „osobní přiznání ke křtu“, když zdůrazní „vzkládání rukou, které připomíná kontinuitu předávání daru Ducha svatého v církvi“ (37). Právě důraz na vzkládání rukou by mohl být prvkem utvrzení pro někoho, kdo se ke křtu možná ani moc přiznat nedokáže. Nehledě na

aspekt začlenění do církve. Na jiném místě autorka sice referuje o článku J. B. Jeschkeho o konfirmaci, ale není zřetelné, co je její komentář: Jeschke má podle autorky za to, že konfirmace má být ukončením vyučování (39). Je pravdou, že v tomto případě by šlo o „čistě katechetické pojetí“. Ale hned nato autorka poví, že „cílem konfirmace má podle něj být jistota konfirmandů, že se k nim Bůh přiznal a chce s nimi mít pro Ježíše Krista společenství“ (tamtéž). Podle této věty se Jeschkeho pojetí již jako „čistě katechetické“ nejeví. Možná tedy bude vhodné, pokusí-li se autorka vysvětlit, co je oním „katechetickým pojetím“ vlastně míněno.

Podle poznatků autorky je po roce 2000 „konfirmační slavnost silněji vnímána jako rituál přechodu, při němž se společenství sboru přimlouvá za konfirmované a uděluje jim požehnání na jejich další cestu životem, což můžeme již řadu let sledovat v německých evangelických církvích“ (50). Žel, toto tvrzení není nijak doloženo. Takže se lze jen ptát, zda toto pojetí nakonec není jen jiný typ „vykonfirmování“ z církve (49). Ostatně pohled na aktuální „definici“ konfirmace na webu www.EKD.de poskytuje mírně jiný obraz – jde o osobní vyznání a utvrzení v členství v církvi. Jistě, celkový ráz je nesen požehnáním a přechodem k dospělosti. Budiž řečeno, že srovnání se situací v zahraničí není předmětem předložené práce, ale bylo by velmi vítaným pokračováním.

Autorka několikrát zmiňuje práci na nové agendě ČCE v souvislosti s konfirmací. Zejména závěrečná otázka (51) poskytuje dobré impulsy. Ostatně celá práce je velmi záslužným shrnutím diskusí posledního století života ČCE, o které se tvůrci oné nové agendy, ale i další tvůrci katechismů a konfirmačních příruček budou moci opřít. Zda bude využít i zajímavý podnět k proměně konfirmace v „duchovně zaměřený kurz“ (52), nelze teď zodpovědět. Lze se však domnívat na základě osobní zkušenosti, že se tak již mnohde děje.

Práce je velmi dobře strukturovaná. Jednotlivé kapitoly představí problém, doloží z literatury, zakončené jsou výstižným souhrnem (mohly by tvořit samostatný odstavec na konci příslušných kapitol). Někdy by si oponent přál, aby se tu a tam objevil i prvek vlastní reflexe, kritiky atp. Podobné prvky vědecké práce uplatnila autorka až spíše v závěru.

Seznam literatury ukazuje, že autorka zpracovala vsutku širokou škálu příspěvků k tématu konfirmace v ČCE, a to jak katechetických příruček, tak agend i vědeckých článků. Pochopitelně nemohla v daném formátu zohlednit zcela vše, takže k informaci o tom, že M. Hájek vypracoval otázky ke konfirmační příručce J. Smolíka je možno dodat, že velké obliby se těšilo zpracování této příručky v podobě otázek a odpovědí, které vyšly „péčí valašských sborů“, jejichž autorem je zřejmě J. Voda. Je rozhodně pozoruhodné, jak byla živá touha i potřeba, mít jasné otázky a odpovědi, a ne delší texty k přemýšlení a reflexi. O tom, zda se doby změnily, je možno vést diskuse.

Formální náležitosti předložené práce jsou na velmi dobré úrovni, včetně sazby. Objevují se zcela ojediněle drobné chyby. V češtině raději neužíváme tvar „bude soustředit“ (11). Užívá-li autorka zarovnaní textu do bloku, pak je třeba dbát na opuštěné spojky a předložky.

Práci rád doporučuji k obhajobě, hodnocení navrhuji A-B.

Ladislav Beneš, Dr.
Odborný asistent
Katedra PT

V Praze 9. 9. 2020